

HVORDAN KAN JEG STØTTE MIT BARN'S SPROGUDVIKLING?

INTRODUKTION

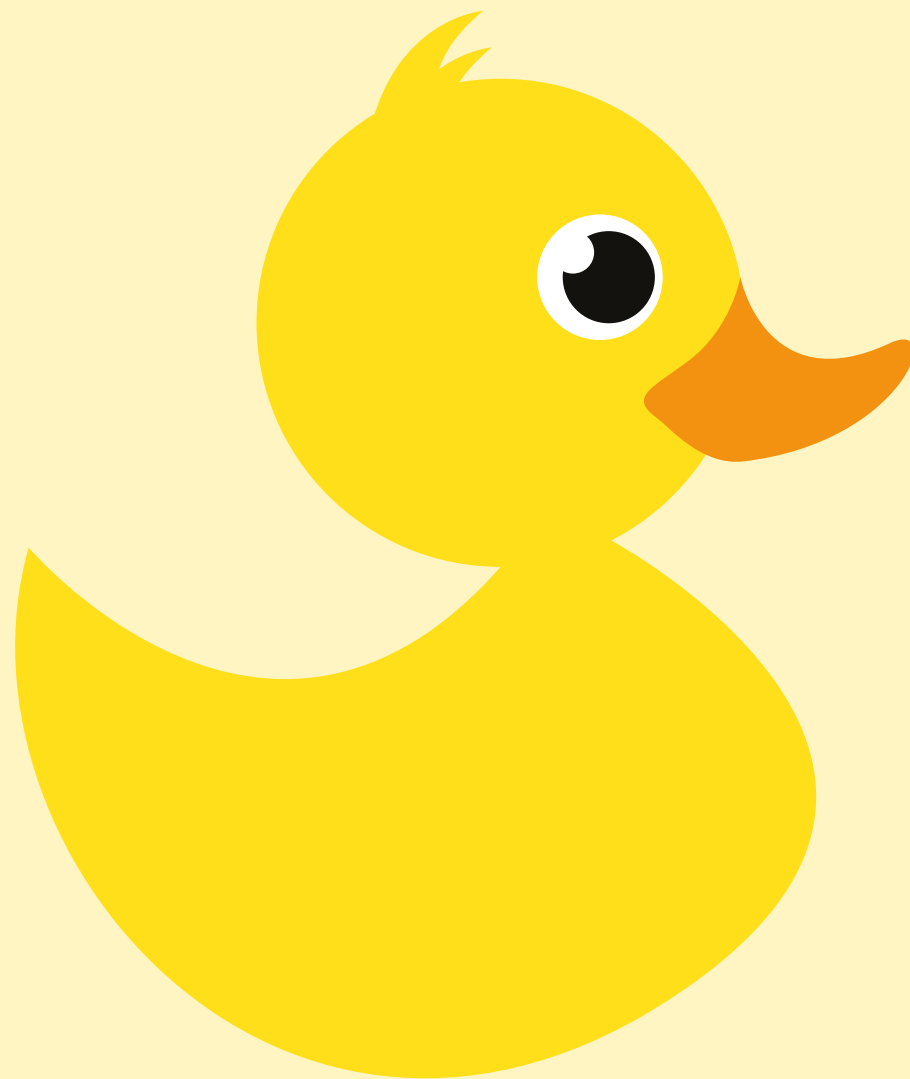
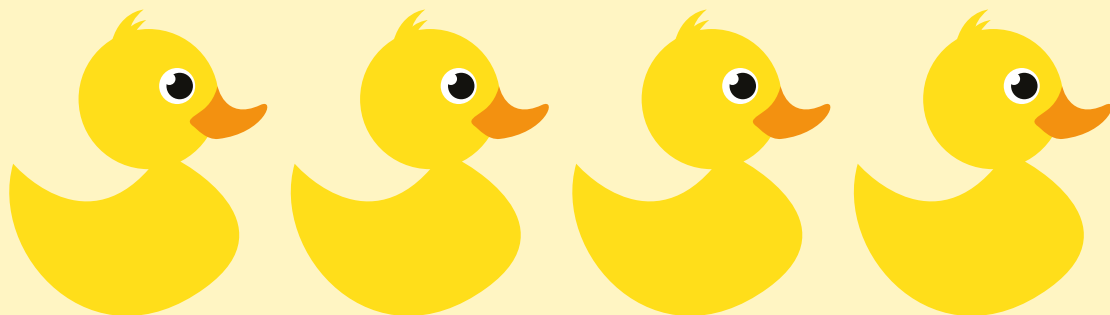
Hvordan kan jeg støtte mit barns sprogudvikling

Vi vil med denne folder give inspiration til hvad du kan gøre for at støtte dit barn i at udvikle sprog.

70 procent sprogtilegnelse sker i hjemmet

Forskningen har vist, at vi helt fra barnet er nyfødt kan styrke dets fremtidige læse og skrive færdigheder.

Vi har i alle vores 8 børnehuse ansat medarbejdere, der har særlig viden og kompetence inden for sprogtilegnelse, som du ALTID kan spørge til råds.

HVORFOR ER DET VIGTIGT AT HAVE FOKUS PÅ BARNETS SPROGUDVIKLING?

Barnet lærer ikke sprog af sig selv, men kun i samspil med de personer, som er vigtige for barnet

Du er som forælder den vigtigste person for dit barn

En god sprogudvikling tidligt i livet gør det lettere for barnet at begå sig socialt, og lettere at holde fokus på at det, det skal lære. Det bliver lettere for barnet at lære at læse og skrive, hvis det har en god sprogudvikling.

- Sprog giver adgang til kontakt med andre mennesker
- Sprog bruges til at udtrykke følelser og behov
- Sprog øger selvværdet
- Sprog giver adgang til viden om den verden vi lever i
- Sprog giver udgang til uddannelse

**På institutionens vegne
Karen Sterling**

0-1 ÅR

Allerede mens det lille barn ligger i sin mors mave hører og mærker det sproget og sprogets rytme og tonefald

Når dit barn er nyfødt lærer det hurtigt, at det kan kommunikere med dig f.eks. når det græder, beroliger du det med din stemme.

Det er vigtigt at tale meget til det helt lille barn, selvom det ikke forstår betydningen af de ord, du siger

Dit barn lærer, at sproget bruges til at kommunikere med, og det hører rytmen og tonefaldet i sproget. Når du taler med dit spædbarn, er det godt at have **øjeblikkontakt**, så dit barn mærker nærhed og ser din mimik. Når dit barn vender hovedet væk viser det, at det har brug for en pause. Når dit barn begynder at sige små lyde og pludrer, er det vigtigt, at du holder små pauser i snakken, så dit barn også kan "fortælle" noget. På den måde kan du have små "samtaler" med dit lille barn, og samtidig får barnet en fornemmelse for, hvordan man i en samtale skiftes til at lytte og tale. Når dit barn laver lyde, er det sjovt, når du gentager lydene, og samtidig øger det opmærksomheden på lydene i sproget. Den første kommunikation er i gang. Tal og syng på det sprog i taler i hjemmet.

- Giv dig tid og ro til at tale med dit barn
- Tal på det sprog i bruger i hjemmet
- Respektér når barnet vender hovedet væk og vil holde pause
- Lyt når barnet fortæller med lyde/pludre, og svar barnet ved at gentage dets lyde
- Fortæl med ord om alt, hvad i gør sammen

0-1 ÅR

I alle daglige rutiner har dit barn mulighed for at høre ord i tæt kontakt med dig

Sæt ord på det du gør, f.eks. "nu får du trøjen over hovedet", "nu tørrer jeg dig med det blå håndklæde", "nu smører jeg dig med creme på armen" mv.

Når dit barn er mellem 7 og 12 måneder forstår det mange ord

Selvom børn i den alder endnu ikke kan sige ord, kan de med lyde kommunikerer deres ønsker og behov. Når dit barn fortæller om sine ønsker, kan du støtte det ved at sætte ord på. Peger dit barn på mælken og siger "aaa", kan du sige "du vil gerne have mælk?".

Det er i denne alder, at dit barn udvikler sin evne til at være opmærksom

Denne evne skal dit barn bruge, når det skal lære nyt. Du kan støtte denne udvikling ved at være opmærksom på, hvad dit barn kigger på, er optaget af og snakke med det om, hvad I ser.

- Anerkend det dit barn forsøger at sige og giv respons på det sprog i taler i hjemmet
- Sæt ord på det barnet ser, peger på eller er optaget af og tal om det
- Tal tydeligt og ikke for hurtigt til dit barn
- Læs og kig i pegebøger
- Når dit barn er klar til det, er det godt for sprogudviklingen at få mad, som skal tygges

1-3 ÅR

Det er i 1-3 års alderen sprogudviklingen virkelig tager fart

Dit barn udvikler sig fra at kunne sige nogle ord til at danne sætninger. Du kan støtte dit barn i udvikling ved at blive ved med at tale meget med dit barn om alt, hvad I laver og ser sammen. Barnet sætter ikke ord sammen til sætninger før ordforrådet er omkring 150 ord.

Prøv at inddrage dit barn så meget som muligt i de daglige gøremål

Som f.eks. at røre i maden, putte papiret i skraldespanden, dække bord eller lægge tøjet i vaskemaskinen. Det tager lidt længere tid at involvere barnet men det giver dit barn mulighed for at udvikle sproget og lære nye ord.

- Lyt til dit barn
- Giv barnet tid til at svare
- Sæt ord på det I laver og det barn peger på
- Inddrag dit barn i de daglige gøremål
- Ret ikke på dit barns sprog, uanset hvilket sprog barnet bruger
- Gentag det barnet siger med den rigtige udtale
- Gem sutten til sovetid, det er svært at lære at tale med sut i munden

1-3 ÅR

Højtlesning, sang, rim og remser har betydning for udviklingen af barnets ordforråd, sprogforståelse og på lidt længere sigt for dets læsefærdigheder.

Du kan give dit barn mulighed for altid at have adgang til billedbøger

Læs den samme bog mange gange og snak om det, I læser. Gør det til en hyggestund at kigge/læse i bøger sammen.

Børn omkring et år har størst glæde af pegebøger med billeder, gerne af ting, de kender

Når barnet er halvandet til to år, vil det gerne kigge i bøger med en enkel handling. Selv om dit barn endnu ikke skal lære at læse, kan du pege på teksten, når du læser og give plads til samtale om det, I læser. Det giver barnet en oplevelse af læseretningen samt et godt ordforråd og ordforståelse, når I samtaler om det, I læser eller ser på billederne.

Du kan gå på biblioteket sammen med dit barn. Her er der mulighed for at låne mange forskellige bøger og for at få hjælp til at finde de bøger, der passer til dit barn.

- Tal med og syng for dit barn på det sprog i taler i hjemmet
- Læs og kig i bøger sammen med dit barn
- Tal om det I læser og ser i bøgerne
- Fortæl rim og remser

3-6 ÅR

Dit barn har nu en alder hvor det bruger sproget aktivt og kommunikerer med omverdenen om sine behov og ønsker

Dit barn fortæller og kan indgå i en længere samtale.

Det er udviklende for dit barns ordforråd, at tale almindeligt "voksen sprog" selvom barnet ikke helt forstår meningen. Vær opmærksom på den måde du omtaler dig og dit barn. Sig f.eks. "kom hen til mig" i stedet for "kom hen til far/mor". Sig "du" til dit barn f.eks. "vil du komme hen til mig".

Du skal ikke rette dit barn, hvis udtalen ikke er korrekt, men eftersiger det rigtige

Hvis dit barn f.eks. siger "mig vil ha gukken" så sig "vil du have dukken?" Leg med sproget og lav fjerneord og fjernhistorier på det sprog, I taler i hjemmet, både jysk og tysk mm. Fra 3 års alderen må der gerne være mere tekst, som er afstemt efter dit barns sproglige niveau. Biblioteket har mange gode bøger, og du kan altid få hjælp. Det vigtigste er, at det er en bog der interesserer dit barn. Husk en bog kan godt læses 100 gange. Du bliver måske træt af den, men det gør dit barn ikke.

- Tal med dit barn om det i ser og laver
- Ret ikke på udtale men sig det rigtige ord
- Slip fantasien løs og digt historier
- Lad dit barn lege-skrive
- Læs kapitelbøger

3-6 ÅR

Børn i 3-6 års alderen bruger aktivt sproget i leg med hinanden

De forhandler om legens roller, regler og indhold gennem samtalen. Det gælder ligeledes i skolen og for den sags skyld videre i livet.

Når I spiser eller i andre sammenhænge, hvor I hygger kan I på skift fortælle om jeres dag eller noget I er optaget af. Hold fokus på det, der tales om, vær nysgerrig og stil spørgsmål til emnet.

I kan opleve, at jeres barn fortæller, at de ikke har lavet noget, hvis I spørger ind til deres dag

I kan "lege" fortællelysten frem ved selv at fortælle og acceptere at jeres barn i begyndelsen kun fortæller en eller to sætninger. Prøv f.eks. at spørge hvad der har været sjovest i dag. Det er en god måde at øve turtagning, og det at tale om noget, der er sket.

Det er en god idé at slukke fjernsynet, radioen og mobiltelefonen og have samtalen i centrum under måltidet. Det er i samtale med jer, at barnets sproget udvikles.

Fjernsyn, radio og mobiltelefon kan forstyrre opmærksomheden – brug dem med omtanke

Når barnet kommer hjem fra børnehaven kan en film, computer eller udsendelse i fjernsynet være en mulighed for at slappe af. Brug gerne medierne sammen med dit barn, så I kan tale om det I ser.

3-6 ÅR

Inddrag dit barn i daglige gøremål. Stil små opgaver til dit barn f.eks. "jeg vil gerne have at du":

... henter grydeskeen i den nederste skuffe, ... dækker bord, ... lægger kniven til højre, ...stiller glasset foran tallerkenen, ... lægger vasketøjet op i vasketøjskurven". Hold fast i de krav du stiller, så du ved om dit barn har forstået beskeden. Tilbyd hjælp hvis det bliver svært. Vis f.eks. hvad er "til højre".

Brug dit eget sprog og brug gerne forskellige ord og begreber, der betyder det samme

F.eks. larm/rabalder/spektakel, kasserolle/gryde, interessant/spændende. Brug gerne ord dit barn ikke forstår. Giv dit barn forklaringer på betydningen af nye ord.

Giv dig tid til at være nysgerrig sammen med dit barn

Hvordan virker støvsugeren, og hvad skal den bruges til. Find evt. svar på computeren.

- Inddrag dit barn i daglige gøremål
- Vær nysgerrig sammen med dit barn
- Stil små opgaver
- Brug dit eget sprog
- Brug forskellige ord om det samme

3-6 ÅR

Børn i denne alder har brug for flere udfordringer i forhold til bøger

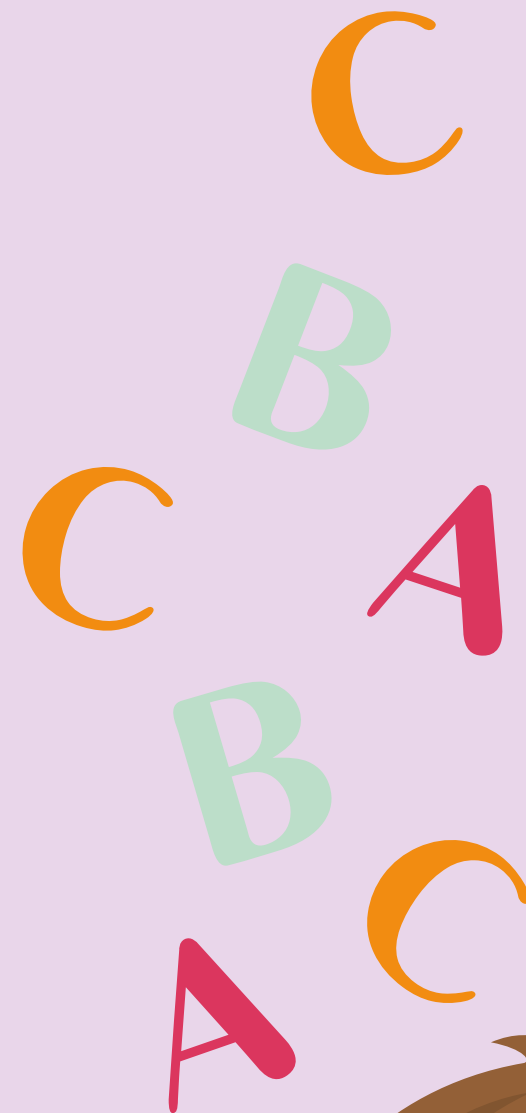
Der skal være mere tekst, og samtalen rettes mod historiens ord og indhold.

Stil gerne spørgsmål, som f.eks.:

- Hvem er med i historien?
- Hvad laver ...?
- Hvad tror du der sker på næste side?
- Spørg om barnet forstår betydningen af enkelte ord.
- Spørg evt. barnet dagen efter, om det kan huske noget fra historien.

Spil forskellige spil med dit barn, også gerne spil de ikke kender

Det kan være kortspil, brætspil eller computerspil.

3-6 ÅR

Udvid dit barns kendskab til skriftsprog

Lad dit barn være med til at skrive huskeseddel, små kort eller sms'er, på sin egen måde. Lad barnet kigge i avisen, et ugeblad eller lign. På den måde får dit barn kendskab til skriftsproget ved at lege.

Dit barn kan øve sig ved at skrive på computeren, herved får dit barn en opmærksomhed på store og små bogstaver. Lad dit barn vælge hvilken type bogstaver, det anvender – på computeren eller med blyanten.

- Brug forskellige medier
- Vis læseretningen
- Læs quiz-bøger
- Legeskrivning uanset hvilket skriftsprog der bruges i hjemmet
- Leg med ordene
- Spil forskellige spil
- Fokuser på ordenes betydning

VELEGNEDe BØGER TIL DIALOGISK OPLÆSNING

Alle bøger kan bruges til dialogisk læsning, så titlerne i denne folder er kun forslag, men meget velegnede.

Serien om lille Lotte

Af Åse Karsin

Da Stella mistede håret

Af Morten Ourr

Lille frø

Af Jacob Martin Strid

Serien om Lili

Af Kim FupzAakeson

Finn Herman

Af Mats Leten

Serien om Lasse - Leif

Af Mette Finderrup

Serien om Rose

Af Mette Egelund Olsen

**Muldvarpen, der ville vide,
hvem der havde lavet lort
på dens hoved**

Af Werner Holzwarth

Serien om Betty

Af Alberte Winding

Serien om Mim bo Jim bo

Af Jacob Martin Strid

Serien om Vitello

Af Kim FupzAakeson

**Da lille Madsens hus
blæste væk**

Af Jacob Martin Strid

Store monstre græder ikke

Af Kalle Guettler

HVOR SØGER JEG SOM FORÆLDRE HJÆLP?

I Børneinstitution Holluf Pile-Tingkær har vi i hvert hus sprogpædagoger, som kan hjælpe dig som forældre i brugen af dialogisk oplæsning. Er du i tvivl, så hør hvem der er sprogpædagog i din børnehave.

Denne informationsfolder er udarbejdet af bestyrelsen i Børneinstitution Holluf Pile-Tingkær.

**TAK FORDI DU TOG
DIG TID TIL MIG**

Børneinstitution
Holluf Pile-Tingkær